11. 6. 2013

ID: 91668

Podvod

Za situace, kdy poškozený sám svou zjevnou neopatrností, které se mohl snadno vyvarovat, přistoupil k nejisté finanční dispozici a vynaložil finanční prostředky, pak se s důsledky této nejistoty musí také sám vypořádat, a to za použití prostředků soukromého práva. Z hlediska principů, na nichž je založen demokratický právní stát, je nepřijatelné, aby trestním postihem jednoho účastníka soukromoprávního vztahu byla nahrazována nezbytná míra opatrnosti druhého účastníka při ochraně vlastních práv a majetkových zájmů. Trestním postihem není možné nahrazovat instituty jiných právních odvětví určené k ochraně majetkových práv a zájmů.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 11 Tdo 1121/2012, ze dne 14.3.2013)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání dovolání obviněného A. Š. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 4. 2012, sp. zn. 2 To 42/ 2012, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci pod sp. zn. 28 T 8/2011, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. řádu se zrušují usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 4. 2012, sp. zn. 2 To 42/2012 v části, jíž bylo zamítnuto odvolání obviněného proti bodu 6. výroku o vině rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. 28 T 8/2011, a bod 6. výroku o vině rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. 28 T 8/2011, a celý výrok o trestu u obou výše uvedených rozhodnutí. Podle § 265k odst.2 tr. řádu se zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. řádu se Krajskému soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. 28 T 8/2011, byl obviněný A. Š. uznán vinným ze spáchání zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku a za tuto trestnou činnost byl odsouzen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku za tento a sbíhající se zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 4. 4. 2011, č. j. 31 T 145/2010-265, k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 6 (šesti) let nepodmíněně a podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku byl pro výkon uloženého trestu odnětí svobody zařazen do věznice s ostrahou.

Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 4. 4. 2011, č. j. 31 T 145/2010-265, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 228 odst. 1 byl obviněný zavázán povinností nahradit poškozeným

- L. G. škodu ve výši 170.000,- Kč,
- J. S. škodu ve výši 300.000,- Kč.

Podle § 229 odst. 1 tr. řádu byli poškození J. O. a B. Š. odkázáni s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění krajského soudu se trestné činnosti dopustil tím, že v období od 25. 7. 2007 do 16. 3. 2009 v Z. a na jiných místech České republiky prostřednictvím smluv o půjčkách, či smluv o úvěru si v úmyslu sebe obohatit, zapůjčil od fyzických osob a právnických osob finanční částky:

1. dne 25. 7. 2007 v Z. na základě smlouvy o půjčce od J. O. částku ve výši 1,5 milionu Kč, kdy v době splatnosti zaplatil částku 85.000,- Kč a způsobil jí tak škodu ve výši 1.415.000,- Kč,
2. a) dne 22. 11. 2007 v Š. na základě smlouvy o půjčce od L. G. částku ve výši 100. 000,- Kč, kdy v době splatnosti zaplatil částku 24.000,- Kč,
b) dne 1. 10. 2008 v Z. na základě smlouvy o půjčce prezentované směnkou od L. G. částku ve výši 100.000- Kč, kdy v době splatnosti nic neuhradil, a způsobil tak L. G. celkovou škodu ve výši 176.000,- Kč,
3. a) dne 4. 12. 2007 v Z., na základě smlouvy o půjčce od J. S. částku ve výši 100.000,- Kč, kdy v době splatnosti zaplatil částku 36.000,- Kč,
b) dne 19. 3. 2008 v Z. na základě smlouvy o půjčce od J. S., částku ve výši 100.000,- Kč, kdy v době splatnosti nic neuhradil, a způsobil tak J. S. celkovou škodu ve výši 164.000,- Kč,
4. a) dne 28. 1. 2008 v Z. na základě smlouvy o půjčce od B. Š. částku ve výši 500.000,- Kč,
b) dne 13. 6. 2008 v Z. na základě smlouvy o půjčce od B. Š. částku ve výši 300.000,- Kč,
c) dne 17. 10. 2008 v Z. na základě smlouvy o půjčce od B. Š. částku ve výši 500.000,- Kč
d) dne 7. 11. 2008 v Z. na základě smlouvy o půjčce ve výši 1.700.000,- Kč od B. Š. zapůjčil fakticky částku ve výši 400.000,- Kč, kdy v době splatnosti pošk. B. Š. zaplatil pouze částku 322.000,- Kč a způsobil tak celkovou škodu ve výši 1.378,- Kč,
5. dne 23. 1. 2008 v P. na základě smlouvy o půjčce od J. O. částku ve výši 400.000,- Kč, kterému v době splatnosti zaplatil částku 60.000,- Kč a způsobil mu tak škodu ve výši 340.000,- Kč,
6. a) dne 10. 9. 2008 prostřednictvím internetového bankovnictví aktivoval u České spořitelny, a.s., Praha, Olbrachtova čp. 1929/62, úvěrovou smlouvu ve výši 300.000,- Kč ,
b) dne 13. 10. 2008 prostřednictvím internetového bankovnictví aktivoval u České spořitelny, a.s., úvěrovou smlouvu ve výši 300.000,- Kč,
c) dne 3. 3. 2009 prostřednictvím internetového bankovnictví aktivoval u České spořitelny, a.s., úvěrovou smlouvu ve výši 300.000,- Kč, kdy způsobil České spořitelně, a.s., škodu ve výši 900.000,- Kč, když na úvěry nic neuhradil,
7. dne 16. 9. 2008 ve V. M. na základě smlouvy o půjčce od společnosti Focus Metal s.r.o., se sídlem Valašské Meziříčí, Jiráskova čp. 399/14, částku ve výši 1,5 milionu Kč, které zaplatil v době splatnosti částku 500.000,- Kč a způsobil jí tak škodu ve výši 1.000.000,- Kč,
8. dne 22. 12. 2008 v Z. na základě smlouvy o půjčce od P. K. částku ve výši 200.000,- Kč, kterému v době splatnosti zaplatil částku 30.000,- Kč a způsobil mu tak škodu ve výši 170.000,- Kč,
9. dne 16. 3. 2009 v J. u Z. na základě smlouvy o půjčce od J. S. částku ve výši 300.000,- Kč, které nic neuhradil a způsobil jí tak škodu ve výši 300.000,- Kč,

ač věděl, že jím takto zapůjčené finanční prostředky nebude schopen řádně a včas splatit, což se poté událo, navíc některým ze svých věřitelů sliboval nejen vrácení jistiny, ale i úroky či zhodnocení, aniž konkrétně věděl, jakým způsobem se půjčené obnosy mají navyšovat, když spoléhal na ničím nepodložené budoucí příznivé události z oblasti finančnictví, přičemž dlužnou částku postupem doby neustále navyšoval, byť některé své závazky částečně uhradil z dalších půjček, přičemž uvedeným věřitelům způsobil celkovou škodu ve výši 5.843.000,-Kč, kdy tuto částku použil pro svoji potřebu.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, kterým výslovně napadl výrok o vině, v důsledku čehož odvolací soud přezkoumal také zákonnost a odůvodněnost výroku o trestu a o náhradě škody, jakož i správnost postupu řízení napadenému rozsudku předcházejícího. Odvolání obviněného Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 17. 4. 2012, sp. zn. 2 To 42/2012, podle § 256 tr. řádu jako nedůvodné zamítl.

Proti usnesení odvolacího soudu podal obviněný A. Š. prostřednictvím svého obhájce JUDr. M.S.

dovolání. Ohledně dovolacího důvodu odkázal na § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. řádu. Nesprávné právní posouzení skutku shledává obviněný především v tom, že byl uznán vinným trestnými činy, jejichž znaky nemohly být projednávaným skutkem naplněny. Při odůvodnění námitky obou dovolacích důvodů k výroku o vině pod body 1-5, 7-9 namítl, že z výsledku provedeného dokazování nevyplynulo, že by někoho uvedl v omyl, tzn., že by předstíral okolnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci. Dodává, že každého poškozeného informoval o fungování půjček, o spolupráci s další osobou, o riziku s tím spojeném atd. Namítá, že sám se spoléhal na to, že takto uzavřený obchod bude fungovat, a to zejména z toho důvodu, že poškození byli známí dovolatele, což odvolací soud obrací proti dovolateli. Domnívá se, že tak nebyla naplněna objektivní stránka podvodu spočívající v uvedení někoho v omyl. U subjektivní stránky namítá, že není naplněn ani úmysl nepřímý. Při odůvodnění námitky k výroku o vině pod bodem 6 dovolatel zpochybnil způsobilost poškozeného finančního ústavu být objektem podvodného jednání. Konkrétně uvádí, odvolávajíc se na výsledky provedeného dokazování, že sama poškozená nabídla dovolateli uzavření úvěrových smluv, když si od něj vyžádala pro ni potřebné informace, které jí dovolatel poskytl a za účelem krytí dočasné finanční ztráty, ke kterému účelu úvěrové smlouvy obvykle slouží, tyto smlouvy uzavřel. Dodává, že dvě smlouvy ze tří /uvedené pod bodem 6 písm. a) a b) napadeného rozsudku/ pak řádně platil. Podle mínění dovolatele není v dnešní době namístě se domnívat, že by poškozená byla (asi) uvedena v omyl (opět nelze zjistit, kterým konkrétním způsobem jednání je naplněna skutková podstata podvodu), jelikož ta uzavřela s dovolatelem smlouvu na dálku, prostřednictvím internetu, kdy dle dovolatele jistě věděla, jaký je stav jeho finančních prostředků (proto mu také úvěr nabídla) a za tím účelem si od něj vyžádala další informace, které dovolatel poskytl. Dle přesvědčení dovolatele za těchto okolností, kdy znala jeho reálnou situaci, tedy poškozená jistě v omylu nebyla a za této situace uzavření úvěrové smlouvy nabídla. Podle dovolatele, pokud by měl soud za to, že nějakým způsobem pochybil při sjednávání úvěrů s poškozenou v bodu 6 písm. c) výroku napadeného rozsudku, měl objasnit, proč se nezabýval specifickou právní kvalifikací trestného činu úvěrového podvodu. Dovolatel v této souvislosti odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. IV. ÚS 3093/08, obsahující stanovisko k ústavnímu principu ultima ratio, který měl být podle jeho názoru uplatněn při veškeré jemu přisouzené činnosti.

Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 265k odst. 1 tr. řádu rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 4. 2012, č. j. 2 To 42/2012-452, a rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 6. 12. 2011, č. j. 28 T 8/2011-411, zrušil a Krajskému soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K dovolání obviněného se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství. Ta v předmětném vyjádření uvedla, že dovolatel byl uznán vinným jednáním, kdy v období od konce měsíce července 2007 do poloviny března 2009 nejen v místě svého bydliště, ale i v různých místech České republiky prostřednictvím smluv o půjčkách, jakož i smluv o úvěru si v úmyslu vlastního obohacení v 16 případech od tam uvedených sedmi fyzických a dvou právnických osob zapůjčil finanční prostředky, přičemž některým z nich sliboval nejen vrácení jistiny, ale i její úrokové zhodnocení, a to i přesto, že věděl, že tak nebude schopen podle sjednaných podmínek učinit, což se také stalo, když si takto zapůjčené finanční prostředky ponechal pro svoji potřebu, přitom spoléhal na ničím nepodložené příznivé finanční události a navíc ani nevěděl, jakým způsobem se zapůjčené finanční obnosy mají navyšovat, přesto sumu dlužných finančních prostředků neustále zvyšoval a byť některé své závazky částečně uhradil z dalších půjček, způsobil takovým jednáním škodu v celkové výši 5.843.000,- Kč.

K námitce dovolatele ve vztahu k výroku o vině pod body 1. až 5., 7. až 9., v níž namítl, že mu není jasné, jakým způsobem měl spáchat jednání podvodné povahy, resp. zda uvedl někoho v omyl nebo zda jeho omylu využil, pak státní zástupkyně uvádí, že jde o prve uvedenou zákonnou variantu

podvodného jednání spočívající v předstírání okolností, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci. Takový rozpor mezi jeho přísliby vrácení zapůjčených peněz, popř. navýšených o jím deklarované procentuální zhodnocení a jeho povědomím, že tak nebude moci včas a řádně učinit, vyplynul již z jeho výchozí finanční situace. Již před zahájením zhruba dvacetiměsíčního období, ve kterém postupně navyšoval svoje platební závazky vůči poškozeným subjektům, nesl významné břímě úvěrové zátěže ve výsledném rozsahu téměř tři a půl milionu korun. Připomněla, že aniž by takovou významnou okolnost svým budoucím věřitelům sdělil, postupně s nimi sjednával další a další smlouvy o půjčkách, na jejichž podkladě ještě dále prohloubil již stávající míru své zadluženosti o celkové více než čtyřmilionové pasívum. Přitom se smluvně zavázal nejen vrátit jim zapůjčené finanční částky do dvou měsíců od jejich písemného vyzvání, ale dále jim přislíbil do dalšího 10., event. 15. dne v měsíci vyplacení tří až čtyřprocentní smluvní odměny, resp. zhodnocení zapůjčených peněz. V každém jednotlivém případě postupoval pokaždé s odkazem na jiné zvučné a v jeho finanční situaci jen velmi nepravděpodobné zahraniční bankovní místo deklarované investice, k jejíž realizaci pak logicky nikdy nepřistoupil.

Jediný realizovaný způsob jeho finančních investic se vztahoval na tzv. forexové obchody, kterými byla pokryta pouze nevýznamná dílčí část zapůjčených peněz (cca 750.000,-Kč), přičemž při značné rizikovosti tohoto způsobu podnikání založené na spekulacích o pohybu devizových kurzů zahraničních měn, neskýtali takové obchody jakoukoliv jistotu návratnosti takto investovaných finančních prostředků, na které by bylo možno stavět míru splnitelnosti jeho příslibů vůči poškozeným. Dále za stavu, že výnosy z jeho podnikatelské činnosti (provozování diskotéky P.) byly způsobilé toliko k pokrytí nákladů na pronájem tohoto zábavního podniku, jakož dalších finančních závazků výlučně vůči poškozenému pronajímateli B. Š., nemohl při takovém nepoměru své masivní zadluženosti na straně jedné a jen velmi chabém zdroji jejího postupného snižování na straně druhé reálně spoléhat, že bude moci dostát platebním podmínkám všech svých věřitelů. Státní zástupkyně přisvědčuje závěrům soudu, že za takového stavu věci byl dovolatel srozuměn s tím, že jim půjčené peníze nemohl splácet ani zhodnotit podle smluvených podmínek. Dodává, že uvedený závěr nelze zpochybnit ani odkazem na odvolatelova pětimilionová majetková aktiva v nemovitostech, pokud tato v rozhodné době již sloužila k zajištění jeho předcházejících závazků. Státní zástupkyně vyloučila nedostatek srozumění dovolatele s eventualitou způsobení škodlivého následku.

Podle státní zástupkyně nelze mít dále ani za to, že by k elektronické aktivaci své smluvní iniciativy, směřující k založení úvěrového vztahu s poškozenou Českou spořitelnou, a.s., přistoupil ve všech třech případech ad 6. a) až c) výroku o vině pouze za účelem dostatečného krytí přechodných finančních ztrát. Domnívá se dále, že nemůže obstát ani ta jeho námitka, že tento bankovní ústav nemohl být způsobilým objektem jeho podvodného jednání, pokud mu byla známá jeho finanční situace, plynoucí již z jeho dřívějšího klientského postavení. Rozhodnou pro poskytnutí úvěrových finančních prostředků se totiž stala jeho aktuální finanční situace k době využití nabízených bankovních produktů.

Podle státní zástupkyně je zřejmé, že dovolatel jednal za speciální situační podmínky, „při sjednávání úvěrové smlouvy“, ve smyslu skutkové podstaty trestného činu úvěrového podvodu podle § 211 trestního zákoníku a pokud z důkazného stavu věci, doplněného na odvolací úrovni o výpověď svědkyně I. Z., vyplynulo, že Česká spořitelna, a.s., v rámci mechanismu poskytování úvěru vyšla ze svých předchozích dobrých zkušeností s dovolatelem a žádné dodatečné údaje o jeho majetkové situaci nepožadovala, pak by při absenci jakékoliv známky nepravdivosti či hrubé zkreslenosti rozhodných údajů nepřicházela do úvahy výše uvedená právní kvalifikace jeho jednání. Podle názoru státní zástupkyně i přesto nelze takovou právní kvalifikaci zcela vyloučit, a to s ohledem na další možný způsob podvodného jednání dovolatele, založený na zamlčení podstatných údajů, který může vyplývat pouze ze znění elektronické verze nabídky uzavření úvěru a kterým při omezeném rozsahu spisového materiálu státní zástupkyně nedisponuje. Možnost takové právní kvalifikace jednání

dovolatele přichází podle státní zástupkyně do úvahy za stavu, že svému potenciálnímu úvěrovému věřiteli negativně odpověděl na otázku týkající se dalších než jemu doposud známých údajů k jeho aktuální finanční situaci a které by tak mohly podstatným způsobem ovlivnit jeho rozhodnutí vstoupit s ním do úvěrového vztahu.

Podle státní zástupkyně by takové pozitivní zjištění vzhledem k celkové výši přijatých úvěrových finančních prostředků 900.000,- Kč a při zohlednění jejich částečné úhrady v rozsahu 59.947,- Kč zakládalo právní důvod k použití právní kvalifikace jeho jednání ad 6) a) - c) výroku o vině zločinem úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, 5 písm. c) trestního zákoníku, která by se do právního posouzení jeho zbývajícího jednání ad 1. – 5., 7. – 9. výroku o vině při zákonném snížení jeho škodlivého následku na částku 4.992.953.-Kč nutně musela promítnout v mírnější právní kvalifikaci zločinem (prostého) podvodu toliko podle § 209 odst. 1, 4 písm. d) trestního zákoníku. V rámci zákonného rozpětí jejich shodných trestních sazeb by při nezměněných podmínkách podle § 43 odst. 2 trestního zákoníku došlo k uložení souhrnného trestu odnětí svobody, aniž by taková změna výroku o vině, spočívající ve spáchání více trestných činů byla spojena se vznikem další přitěžující okolnosti podle § 42 písm. n) trestního zákoníku.

Za uvedených skutkových okolností by tak bylo možno přisvědčit jedině té právní námitce, která se týkala chybějícího právního posouzení části dovolatelova jednání podle § 211 odst. 1, 5 písm. c) trestního zákoníku, a to s výše uvedeným dopadem na zlepšení jeho celkového postavení v rámci předmětného řízení. Na straně druhé i při povinném respektu k zásadě subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 trestního zákoníku nelze současně dospět k závěru o takové míře ovlivnění jeho postavení, která by nebyla spojena s vyvozením jeho trestní odpovědnosti za posuzovanou trestnou činnost. Podle státní zástupkyně připadá do úvahy buď změna přisouzené právní kvalifikace, případně její potvrzení, pokud bude odpovídat opatřenému skutkovému stavu věci.

Státní zástupkyně vzhledem k uvedenému závěrem učinila alternativní návrh, aby Nejvyšší soud České republiky shledal dovolání obviněného podle § 265k odst. 1, 2 tr. řádu, § 265l odst. 1 tr. řádu důvodným a aby rozhodl tak, že se napadené rozhodnutí, jakož i jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 6. 11. 2011, sp. zn. 28 T 8/2001, zrušuje v celém rozsahu a věc se přikazuje k novému projednání a rozhodnutí Krajskému soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci, pokud o předmětném dovolání nebude rozhodnuto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. řádu tak, že se jako zjevně neopodstatněné odmítá. Současně navrhla, aby takto bylo podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. řádu rozhodnuto v neveřejném zasedání a dále vyjádřila souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání i pro případ jiných rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, než jsou uvedena v ustanovení § 265r odst. 1 písm. a) tr. řádu (§ 265r odst. 1 písm. c) tr. řádu).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. řádu) nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. a), h) tr. řádu, bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. řádu, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§265e odst. 1, 2 tr. řádu).

Vzhledem tomu, že dovolání lze podat jenom z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. řádu, musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda obviněným uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod dovolání ve smyslu § 265b tr. řádu, jehož existence je zároveň podmínkou pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem. Současně je třeba dodat, že nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. řádu s odkazem na toto ustanovení, ale tento důvod musí být v podaném dovolání skutečně tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou obviněným spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen ve výroku napadeného rozhodnutí.

Obviněný uplatnil ve svém dovolání dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. řádu.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, a tedy ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní. Z tohoto zákonného vymezení je zřejmé, že předmětem přezkumu mohou být jen otázky dotýkající se právního posouzení věci. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost provedení dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. řádu, poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoli hmotně právních. Nejvyšší soud je tak zásadně povinen vycházet ze skutkového zjištění soudu prvního stupně a v návaznosti na tento skutkový stav zvažuje hmotně právní posouzení, přičemž skutkové zjištění soudu prvního stupně nemůže změnit, a to jak na základě případného doplňování dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech sp. zn. I. ÚS 412/02, III. ÚS 732/02, II. ÚS 760/02, III. ÚS 282/03, IV. ÚS 449/03). Zásah do skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně je v rámci dovolacího řízení přípustný jen v případě, že mezi skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy existuje extrémní rozpor, jenž dovolatel ve svém mimořádném opravném prostředku vytkne a podřadí jej pod dovolací důvod zakotvený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu. Takový rozpor je dán zejména tehdy, jestliže skutková zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logických způsobů jejich hodnocení, jestliže skutková zjištění soudů jsou pravým opakem obsahu důkazů, na jejichž podkladě byla učiněna, apod.

Námitky obviněného týkající se způsobu dokazování a hodnocení provedených důkazů, zejména námitka obviněného, kterou zpochybňuje důkazy, ze kterých vyplývá uvedení poškozených v omyl a předstírání okolností, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci, vybočují z rámce oprávnění Nejvyššího soudu v dovolacím řízení přezkoumat, zdali dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení, tudíž dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu nenaplňují. Co se týče subjektivní stránky, je nutno říct, že obviněný svůj závěr o jejím nenaplnění zakládá na jiných skutkových závěrech, než ke kterým dospěly soudy obou stupňů a sice tvrdí, že v žádném případě nevěděl a nezamýšlel, aby ve vztahu k poškozeným nedošlo k naplnění ujednaných smluvních závazků, ani s tím nebyl srozuměn. Tyto skutečnosti nebyly podle jeho názoru žádnými důkazy prokázány. Pouze nad rámec dovolacího řízení tak Nejvyšší soud podotýká, že soud prvního stupně i v tomto ohledu provedl rozsáhlé dokazování, z nějž vyvodil logické závěry a přesvědčivě je také zdůvodnil ve svém rozhodnutí.

Obviněný v dovolání namítá, že byl uznán vinným trestnými činy, jejichž znaky nemohly být projednávanými skutky naplněny. Konkrétně namítá, že v jeho trestní věci nedošlo k naplnění objektivní stránky (konkrétně znaku uvedení někoho v omyl) a subjektivní stránky (konkrétně úmyslu) trestných činů. Dovolatel své dovolání opřel i o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. řádu v tzv. druhé alternativě, která se vztahuje na případy, kdy byl zamítnut řádný opravný prostředek, ačkoliv již v předcházejícím řízení byl dán některý z uvedených dovolacích důvodů pod písmeny a) až k), když konkrétně namítal naplnění dovolacího důvodu pod písmenem g), tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

Nejprve je vhodné v obecné rovině uvést, že trestného činu podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu velkého rozsahu. Trestného činu úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, odst. 6 písm. a) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí a způsobí-li uvedeným činem škodu velkého rozsahu.

Odvolací soud v předmětné věci k dané námitce odvolatele, jež byla obsažena v odvolání proti rozhodnutí soudu nalézacího, pak v první řadě doplnil dokazování výslechem svědkyně I. Z., z něhož

vyplynulo, že v rámci elektronické komunikace mezi spořitelnou a klientem v rámci mechanismu vyřizování úvěrů nebyly po obžalovaném požadovány žádné údaje o jeho aktuálních majetkových poměrech, spořitelna vycházela ze svých znalostí o klientovi. Dokazování bylo doplněno rovněž provedením listinných důkazů, z nichž vyplynula skutečnost, že obžalovaný u dvou předmětných úvěrů na splátkách zaplatil celkem 59.947,-Kč. Na rozdíl od skutkového stavu dovozeného nalézacím soudem [pod bodem 6. písm. a) až c)], dospěl tedy soud odvolací k závěru, dle něhož obviněný z dvou úvěrů v celkové výši 600.000,- Kč uhradil částku ve výši 59.947,- Kč, a to do doby poskytnutí úvěru třetího ve výši 300.000,- Kč. Výše způsobené škody v daném případě tedy činila dle zjištění odvolacího soudu 840.053,- Kč (viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 To 42/2012, č. l. 7¬8). Odvolací soud se pak v daném kontextu vyslovil rovněž k hmotně právnímu posouzení jednání obviněného popsaného v bodu 6. skutkové věty výroku nalézacího soudu. Konstatoval, že v případě sporného bodu 6. je třeba konstatovat, že nenastaly podmínky pro použití speciální skutkové podstaty zločinu úvěrového podvodu, neboť v rámci mechanismu poskytnutí úvěrů Česká spořitelna vyšla toliko ze svých předchozích zkušeností s obžalovaným a žádné dodatečné údaje o jeho majetkové situaci nepožadovala, ani nebyla zjištěna jakákoli jiná známka předložení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů či zamlčení podstatných údajů, jak požaduje ustanovení § 211 odst. 1 tr. zákoníku. Z tohoto důvodu dle názoru odvolacího soudu zde nejsou podmínky pro to, aby nebyla použita obecná skutková podstata zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, 5 písm. a) tr. zákoníku jako v ostatních případech popsaných ve výrokové části rozsudku nalézacího soudu, přičemž znak této skutkové podstaty spočívající v uvedení někoho v omyl spatřuje odvolací soud v závazku pravidelných měsíčních splátek deklarovaném obžalovaným ve vztahu ke každému z úvěrů tak, jak tento byl součástí všech uzavřených smluv.

V rámci dovolacího přezkumu právního posouzení jednání obviněného popsaného v bodě 6. skutkové věty výroku rozsudku nalézacího soudu, a to jak z jeho strany, tak i ze strany soudu odvolacího, Nejvyšší soud vychází z právního názoru, jenž vyslovil v usnesení ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. 7 Tdo 486/2010. Konstatoval v něm, že „při posuzování otázky, zda pachatel naplnil znaky příslušného trestného činu (typicky majetkové povahy), je nutné vzít v úvahu i případnou existenci soukromoprávního vztahu, ve kterém jako účastníci vystupovali pachatel a poškozený a který má význam pro konkrétní trestní věc. Pokud jde o soukromoprávní vztah, je třeba totiž trvat na tom, aby na ochranu svých majetkových zájmů dbali především samotní účastníci takového vztahu. Od těchto účastníků je nutno pak požadovat, aby postupovali obezřetně a aby dodržovali alespoň elementární zásady opatrnosti, zvláště když pro to jsou snadno dosažitelné prostředky … Jak přitom vyplývá z § 43 ObčZ, účastníci občanskoprávních vztahů jsou povinni dbát, aby při úpravě smluvních vztahů bylo odstraněno vše, co by mohlo vést ke vzniku rozporů. Proto za situace, kdy v rámci předmětného vztahu poškozený sám svou zjevnou neopatrností, které se mohl snadno vyvarovat, přistoupil k nejisté finanční dispozici a vynaložil finanční prostředky, pak se s důsledky této nejistoty musí také sám vypořádat, a to za použití prostředků soukromého práva. Z hlediska principů, na nichž je založen demokratický právní stát, je nepřijatelné, aby trestním postihem jednoho účastníka soukromoprávního vztahu byla nahrazována nezbytná míra opatrnosti druhého účastníka při ochraně vlastních práv a majetkových zájmů. Trestním postihem není totiž možné nahrazovat instituty jiných právních odvětví určené k ochraně majetkových práv a zájmů.“

Vycházeje z takto vyložených hledisek posuzovaný případ nelze hodnotit jinak než tak, že poškozená Česká spořitelna, a.s., jako účastnice soukromoprávního vztahu evidentně nedbala ani v minimální míře na odpovídající ochranu svých práv a majetkových zájmů, vědomě nedbala potřebné opatrnosti, když si neopatřila snadno dostupné informace významné pro rozhodnutí o poskytování úvěrů. To plyne zejména ze svědecké výpovědi svědkyně I. Z. v řízení před odvolacím soudem. Svědkyně uvedla, že banka na základě svých tehdejších zkušeností s obviněným jako svým klientem ho považovala za řádného klienta, který měl na svém účtu dostatečný příjem a své pohledávky řádně splácel. Byl proto zařazen do seznamu klientů, kterým se jedenkrát měsíčně zasílala nabídka v rámci

nějaké kampaně k určitému produktu nebo úvěru. Z tohoto důvodu mu byl i nabídnut tzv. předschválený úvěr. Banka při nabídce tohoto úvěru vycházela jenom ze svých znalostí o klientovi, žádné dodatečné informace od klienta (obviněného) k jeho finanční situaci nevyžadovala a ani si tyto informace žádným jiným způsobem nezjišťovala. Je přitom nepochybné, že disponuje dostatkem kvalifikovaného personálu a dalších prostředků, aby si při zachovávání potřebné opatrnosti tyto informace získala. Banka tedy vědomě riskovala, pokud tímto způsobem nabízela úvěr, zřejmě vedena snahou o co největší objem obchodů. Pak by ale bylo v rozporu s principy na nichž je založen právní stát, aby trestním postihem jednoho účastníka soukromoprávního vztahu byla nahrazována nezbytná míra opatrnosti druhého účastníka při ochraně vlastních práv a majetkových zájmů. Nejvyšší soud přitom nemíní zpochybňovat či bagatelizovat postavení poškozené nebo dokonce schvalovat postup obviněného, avšak musí trvat na tom, že trestním postihem není možné nahrazovat instituty jiných právních odvětví určené k ochraně majetkových práv a zájmů. V této souvislosti Nejvyšší soud odkazuje i na výklad zákonného znaku předmětné skutkové podstaty „uvedení v omyl“, obsažený v nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. I. ÚS 558/01: „Je-li omyl definován jako rozpor mezi představou a skutečností u oklamaného, pak logicky nelze na straně oklamaného odhlížet od jeho sumy vědomostí o skutečnosti, ohledně níž je klamán, tedy od jeho způsobilosti být oklamán (nelze např. bez dalšího pomíjet možnost oklamaného omyl jednoduše eliminovat).“

Pro uvedené, tj. jelikož předmětné dovolání bylo v jeho relevantně uplatněné části shledáno opodstatněným ve smyslu naplnění dovolacích důvodů dle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. řádu, Nejvyšší soud rozhodl o zrušení části rozsudků odvolacího i nalézacího soudu, týkající se útoku pod bodem 6. písm. a) až c) výroku o vině a výroku o trestu u obou těchto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Ke zrušení rozsudku nalézacího soudu a vrácení věci témuž k novému projednání a rozhodnutí vedla Nejvyšší soud i nutnost provedení dalšího dokazování, jehož těžiště leží právě v řízení před soudem v I. stupně.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Neplatnost právního jednání (exkluzivně pro předplatitele)
- Prohlášení viny
- Hotové výdaje (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada nákladů (exkluzivně pro předplatitele)
- Právo na obhajobu (exkluzivně pro předplatitele)
- Ověření doručení avizovaného odůvodnění stížnosti
- Blanketní stížnost
- Bezplatná obhajoba
- Vazba (exkluzivně pro předplatitele)
- Ochranné léčení
- Hodnocení důkazů